

שתי ציפורים, שני עזים, ואתה
הרב מואיז נבון

ויקרא פרק יד

(א) וידבר יקוק אלמשה לאמר : (ב) זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והוא אלהההן : (ג) ויצא הכהן אלמחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגעהצרעת מרהצרוע : (ד) וצנה הכהן ולקח למטהר שתיצפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב : (ה) וצנה הכהן ושחט אתהצפור האחת אלכליחרש עלמים חיים : (ו) אתהצפר החיה יקח אתה ואתעץ הארז ואתשני התולעת ואתהאזב וטבל אותם ואת הצפר החיה בדם הצפר השחטה על המים החיים : (ז) והזה על המטהר מרהצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח אתהצפר החיה עלפני השדה : ... : ס

רמב"ן ויקרא פרק יד (נג)

הנה הכפרה הזאת בצפור המשתלחת שתשא הצפור את כל עונותיו אל מחוץ לעיר אל פני השדה, כענין הכפרה בשעיר המשתלח.

ויקרא פרק טז

(ו) ולקח את שני השעירים והעמיד אתם לפני יקוק פתח אהל מועד : (ח) ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד ליקוק וגורל אחד לעזאזל : (ט) והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל ליקוק ועשהו חטאת : (י) והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני יקוק לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה : ... (טו) ושחט את שעיר החטאת אשר לעם והביא את דמו אל מבית לפרכת ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר והזה אתו על הכפרת ולפני הכפרת : (טז) וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם : (יז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל : (יח) ויצא אל המזבח אשר לפני יקוק וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב : (יט) והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל : (כ) וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי : (כא) וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה : (כב) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר :

שני צפורי המצורע	שני שעירי יום הכפורים
שתי צפרים מצותן שיהו שוות במראה ובקומה ובדמים ולקחתן כאחת אף על פי שאינם שוות כשרות לקח אחד היום ואחד למחר כשרות ... (משנה נגעים יד: ה)	שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים ובלקחתן כאחד ואף על פי שאין שוין כשרין לקח אחד היום ואחד למחר כשרין ... (משנה יומא ו: א)
וצנה הכהן ושחט אתהצפור האחת (יד: ה)	והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל ליקוק ועשהו חטאת (טז: ט)
והזה על המטהר מרהצרעת שבע פעמים (יד: ז)	והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל (טז: יט)
ושלח אתהצפר החיה עלפני השדה (יד: ז)	השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה (טז: כא)
בצפור המשתלחת שתשא הצפור את כל עונותיו (רמב"ן יד: נג)	ונשא השעיר עליו את כל עונותם (טז: כב)
???	מה היה עושה ... דחפו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים ... (משנה יומא ו: ו)

רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה א

... וכיצד משלחה, עומד בעיר וזורקה חוץ לחומה ואינו הופך פניו לא לים ולא לעיר ולא למדבר, שנאמר "מחוץ לעיר אל פני השדה", שלחה וחזרה חוזר ומשלחה אפילו מאה פעמים ...

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף נז עמוד ב

רבא אמר : לא אמרה תורה שלח לתקלה.

רש"י מסכת קידושין דף נז עמוד ב

רבא אמר - סבורא הוא שהמשולחת מותרת דלא אמרה התורה שלח לתקלה שתהא למכשול עון וילכדנה אדם ויאכלנה ...

חזקוני ויקרא פרק יד פסוק ו

ואת הצפר החיה בדם - כדי שתהא צבועה והולכת על פני השדה ובאים בני מינה המכירים אותה ורואין שנשתנית ומתקבצים עליה והורגין אותה כדי שלא ימצאנה מצורע אחר ויקריבנה ורחמנא אמר "וכפר עליו" ולא על אחר. וכן אמרו רבותינו **חזרה הצפור חזרה הצרעת**, וראיה לדבר "העיט צבוע נחלתי לי העיט סביב עליה לכו אספו כל חית השדה התינו לאקלה" [ירמיה יב: ט], והיכן דברה תורה בעיט צבוע אם לא בענין זה. מיהו התלמוד מוכיח שהיא מותרת מסברא וכי אמרה תורה שלח לתקלה.

Sterman, "Freebird"

In private conversations with ornithologists, the authors have confirmed that this would indeed be the case. A wild bird dipped in blood and carrying mixed and unusual scents would either be attacked by its own kind when rejoining the flock or, alternatively, a bird of prey would see and smell the blood and, assuming injury, immediately pounce on the unfortunate quarry.

שני שעירי יום הכפורים	שתי צפורי המצורע
מה היה עושה ... דחפו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים ... (משנה יומא ו: ו)	[הציפור] צבועה והולכת על פני השדה ובאים בני מינה המכירים אותה ורואין שנשתנית ומתקבצים עליה והורגין אותה (רדק)

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מו

וכאשר היה שער המשתלח לכפרת חטאים גדולים כולם, עד שאין חטאת צבור שיכפר מה שהוא מכפר, וכאלו הוא נושא כל החטאים, מפני זה לא נרצה לזביחה ולא לשרפה ולא להקבר כלל, אלא הרחיקו תכלית ההרחקה ויושלך בארץ גזרה, ר"ל שאין בה יישוב, ואין ספק לאדם שהחטאים אינם משאות שיעתקו מגב איש אחד לגב איש אחר, אבל אלו המעשים [כמו שליחת השעיר לעזאזל] **כולם משלים להביא מורא בנפש עד שתתפעל לתשובה**, כלומר שכל מה שקדם ממעשינו נקינו מהם והשלכנום אחרי גוינו [גבינו] והרחקנום תכלית ההרחקה.

רמב"ן ויקרא פרק א

ויותר ראוי לשמוע הטעם שאומרים בהם, כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, **כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלהיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה** שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו.

- קרבנות תאומים מגיעים לסופם בדכים שנות מלמד על שני יחסים שונים שהם אחד

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יד עמוד א

ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: +דברים יג+ "אחרי ה' אלהיכם תלכו"? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה?! והלא כבר נאמר: +דברים ד+ "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא!" אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, ... אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, ... אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, ... אף אתה ניחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, ... אף אתה קבור מתים.

תוספתא מסכת שבעות (צוקרמאנדל) פרק ג

חנניא בן כינאי אומ' וכיחש בעמיתו אין אדם כיחש בעמיתו עד שכופר בעיקר. פעם אחת שבת ר' ראובן בטבריא ומצאו פלוסיפות אחד אמ' לו "איזה הוא שנאו בעולם?" אמ' לו "זה הכופר במי שבראו." אמ' לו "היאך?!" אמ' לו "כבד את אביך ואת אמך לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה ברעך עד שקר ולא תחמוד, הא אין אדם כופר בדבר עד שכופר בעיקר ואין אדם הולך לדבר עבירה אלא א"כ כפר במי שצוה עליה":

R. Soloveitchik, Reflections, Vol. 1, p. 194

By declaring the indivisible unity of both tablets of the Decalogue, God declared that, without faith, morality cannot be sustained.

- על עבירות בין אדם למקום: מן הראוי שהמקום מוציא את האדם
- על עבירות בין אדם לחבירו: מן הראוי שהאדם הוצא ע"י הטבע